

PEYZAJ MİMARLIĞI'NDA MESLEKİÇİ EĞİTİM SİSTEMİ

Selami Demiralp

1. GİRİŞ

Peyzaj Mimarlığı meslek disiplini ve uygulama alanları, küresel dinamikler ışığında dünyada ve ülkemizde yaşamsal öneme sahip bir portföye erişmektedir. Çevre/insan sağlığı ve kamu yararı yönünden, artan mesleki sorumlulukları da beraberinde getirmektedir. Eğitim sonrası ihtisas alanlarının niteliğinin geliştirilmesi, kontrollü sağaltım yapılmadığı sürece, nicel etkinleştirmede ikilemler yaratabilecektir.

Peyzaj Mimarları, toplumsal bir hizmet ve kamusal bir sorumluluk alanı olan çevre ile ilgili doğru ve tutarlı politikalar geliştirebilmelidir. Bu da, öncelikle eğitim sonrası üretilen çalışmaların kalitesinin artırılması, yönlendirilmesi ve sorumlulukların düzenlenmesi ile olacaktır. Bu organizasyon, Peyzaj Mimarları Odası'nın (PMO) mesleki örgütlenmede ve sorumlulaştırmadaki başat rolüyle olabilecektir.

Mesleki hizmetin etkinliğini, verimliliğini ve gelişimini sürekli kılmak en az lisans ve lisansüstü eğitim kadar önem taşımaktadır. PMO tarafından; mesleki icra yetisi verilmiş üyelerine değişen dünya koşulları, bilimsel-teknolojik gelişmeler ve toplumsal gereksinimler ile, mesleki formasyonlarını sürekli geliştirme ortamlarını, olanaklarını ve fırsatlarını sunmak, edindiği yeni bilgi ve becerilerini değerlendirmek ve referansları haline getirmek, mesleki gelişim açısından önemli bir davranış biçimi olacaktır.

2. TANIM

19. ve 20. yüzyıl boyunca her alandaki uzmanlaşma, başta mimarlık ve mühendislik alanlarında tasarım, üretim ve kullanım süreçlerinin giderek birbirinden kopmasına, ayrıca üretim sürecinin de kendi içinde giderek ayrışmasına neden olmuştur.

Değişen dünya düzeni ve bilinçlenme ile ülkemiz, son yıllarda gittikçe artan sarsıcı ve sürekli değişim eylemi içindedir. Bir yanda bilim ve teknolojiye ulaşılan gelişmeler, üretim-tüketim ilişkilerinin ve alışkanlıklarının dönüşmesine neden olmuştur. Ekonomik, sosyal ve kültürel krizlerin iç içe geçtiği bu karmaşık süreçler ortamında kişilerin, sosyal grupların, toplumsal ve siyasal kategorilerin değer yargıları ve değerlendirme ölçütleri sarsılmakta; olumlu ve olumsuz yönleriyle bu değişim süreci yaşamın bütün alanlarında etkisini göstermektedir.

Gelişmiş ülkelerde giderek zorunlu hale getirilen sürekli mesleki gelişim programları ve mimarlık/mühendislik hizmet alanları, alabildiğine çeşitlendirilmektedir. Tasarım, üretim, kullanım süreçleri bütünleştirilmiş meslek eyleminin ve formasyonunun, hem mimarlık ve tasarım eğitim süreçleriyle, hem de kullanıcılar ve toplumsal ihtiyaçlarla yoğun bir etkileşim içine girebilmektedir. Yaşamboyu mesleki eğitim, bu bütünsellik ve etkileşimin mümkün ve gerekli olduğuna işaret etmektedir. Bu bütünsellik ve etkileşim çerçevesinde mekanların yeniden kullanımı, doğal ve kültürel oluşumla birlikte, sosyo-kültürel yapının da iyileştirilmesi, Peyzaj Mimarlığı için yeni binyılın vizyonu ve stratejisi olacaktır.

Bu doğrultuda devamlı eğitim sistemi, meslek örgütünün çalışma alanlarından yalnızca biri değil, temel bir dönüşüm alanı olarak tasarlanabilir ve örgütlenebilir. Peyzaj Mimarlığı, kentsel ve kırsal düzenlemeler ile çevresel ve sosyal faktörlerin etkileşiminde, birbiriyle bağlantılı toplumsal süreçler ve kurumlaşmalar geliştirilebilir. Devamlı eğitim sistemi bu sürecin başarılı olabilecek belirleyici alanı olarak tanımlanabilecektir.

2.1. Açılım

Avrupa Mimarlar konseyi (ACE)'ye göre Mimarlar için sürekli mesleki gelişim, Avrupa düzeyinde meslek çıkarları ve kamu yararı ile ilgilidir. Eğitim ve pratiğin çeşitliliği arttıkça mesleki gelişim, profesyonel mimarlar ve onların kuruluşları için bir zorunluluk olmuştur. 2001 yılında SMG Tüzüğü'nü kabul eden kuruluşlar ve ACE üyeleri, kendi mimar üyeleri için halen kullanılmakta olan SMG programlarını tüm Avrupa'da aynı seviyede iletmeyi üstlenmiştir. Bu programlar, 2010 yılında tam olarak uygulamaya konmuş olacaktır.

Dünyamızın ve ülkemizin sürekli değişim koşullarında devamlı eğitim sistemi, peyzaj mimarının mesleki varoluşunu sürdürebilmesinin temel ilkelerinden ve meslek örgütünün de baskın sorumluluk alanlarından biridir.

2.2. Peyzaj Mimarı ve DES:

Genel anlamda kamu yararına bir meslek üreticisi ve doğal-kültürel varlıkların korunması eyleminin odağında bir birey olan peyzaj mimarının, devamlı mesleki gelişimini sağlaması kişisel sorumluluğunda olmalıdır.

Peyzaj Mimarı bu sorumluluğunu; dünyayı, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri, toplumun gelişen ve değişen gereksinmelerini, çevresel faktörleri, özellikle hizmet verdiği kullanıcıların sorun ve gereksinmelerini yakından takip ederek ve onlarla etkileşerek yerine getirmeye çalışmalıdır.

Ayrıca bilgisini toplumla paylaşmalı, bu paylaşımı kendi gelişiminin de bir ögesi haline getirebilmelidir.

Peyzaj Mimarı, sektör içindeki meslektaşları ile de bilgisini paylaşmalı, sınamalı ve karşılıklı etkileşim içinde kendini geliştirmelidir.

Serbest büro sahibi olarak, kamu kesiminde ve özel kesimde yönetici olarak birlikte çalıştığı meslektaşlarıyla bilgi ve deneyimini paylaşmalı, devamlı mesleki gelişmelerine katkı koymalıdır

2.3. Peyzaj Mimarları Odası ve DES:

Mesleki kültürün taşıyıcısı ve belirleyicisi olarak Peyzaj Mimarları Odası, peyzaj mimarlığını yüceltmenin ve peyzaj mimarlığı hizmetinin sürekli gelişiminin kurumsal sorumlusudur.

Üretilen çalışmaların toplumsal - kamusal hizmete dönüşmesinde, toplumun çıkarları ve kullanıcı hakları doğrultusunda bu hizmetin kalitesinin ve gelişen ihtiyaçlara göre devamlı mesleki eğitimin, ortam koşulları ile hukukunun oluşturulması ve kurumlaştırılması meslek örgütünün sorumluluğundadır. Oluşturulacak bu kurumun adı ise, Devamlı Eğitim Sistemi Merkezi (DESM) dir.

2.4. DESM ve Etkileşim Alanları:

Peyzaj Mimarlığında ve bunu etkileyen bilimsel ve teknolojik alanda, dünya ve ülke çapında gelişim ve değişim dinamikleriyle etkileşim içinde olabilmelidir.

Ülkedeki kırsal-kentsel çevreyle, doğal-kültürel yapıyla ilgili toplumsal ihtiyaçların gelişme ve değişme eğilimleriyle etkileşme içinde olabilmelidir.

Üretim teknolojilerindeki gelişmelerle doğrudan bilgilenme içinde olabilmelidir.

Üretim ve hizmet sektöründeki üretici güçlerle karşılıklı bilgilenme, etkileşme ve gerektiğinde ortaklık ilişkileri içinde olabilmelidir.

Yüksek öğretim ve peyzaj mimarlığı eğitimi veren kurumlarla, mesleki eğitimle ilgili olarak doğrudan ve ortaklık ilişkisi içinde olabilmelidir.

Üretim sektöründe, kamu sektöründe ve özel sektörde görev yapan uzman peyzaj mimarı üyelerle bilgi paylaşımı ve dayanışma içinde olabilmelidir.

DES, Peyzaj Mimarlarının mesleki bilgi ve deneyimlerini paylaştıkları en yüksek düzeyde dayanışma alanıdır. Bu dayanışma alanına uluslararası bir boyut kazandırılmalı, peyzaj mimarlarının uluslararası dayanışması ve dünya çapında entegrasyon vizyonu geliştirilmelidir.

2.5. DESM ve Gereksinim:

Peyzaj Mimarlığı hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve etkinleştirilmesi açısından, toplumsal gereksinmelerin gelişim ve yöneliş alanlarını belirleyecek, henüz tanımlanmamış gereksinme alanlarını inceleyen Devamlı Eğitim Sistemi “kurumu”, programlarını yönlendiren merkezi bir bilim ve değerlendirme platformu oluşturmalıdır.

DESM, peyzaj mimarlığında ve peyzaj mimarlarının kişisel gelişimiyle ilgili, mesleki hizmetin ve formasyonunun tüm alanlarında eğitim programları ve yöntemleri geliştirecek, peyzaj mimarlarının meslek örgütü ve birimlerinin inisiyatifine, tercihlerine ve kullanımına sunacaktır.

DESM, peyzaj mimarlarının yaşamboyu mesleki gelişimi doğrultusunda katıldıkları programları puanlandırma ve sertifikalandırma kurallarını geliştirecek ve PMO Merkez Yönetim Kurulu'na sunacaktır.

DES, peyzaj mimarının mesleki referansı ve sicili olacak şekilde disipline edilebilecek, sistem oturdukça giderek zorunluluk haline getirilebilecektir.

Peyzaj Mimarları Odası, Devamlı Eğitim Sisteminin kurumsallaşmasını bir mafsalsı gibi örgütleyebilmelidir. Bu, bir birleşme noktasıdır. Bir tarafına Oda, diğer bir tarafına da üniversite eklenebilecektir.

Sektörün ve kamunun değişik yerlerinde olan, üniversitenin dışındaki alanlarda çalışan uzman peyzaj mimarları ve onların ilişki alanlarıyla etkileşebilmelidir. Bunların en yetkinleri, en yeteneklileri, bilgilileri ve uzmanları bu oluşum içine alınabilecektir. İlkesel olarak mesleki eğitim, devamlı mesleki eğitim ve toplumsal ihtiyaçların bütünlüğü, tasarım ve uygulamanın bütünlüğü, aynı zamanda bir mesleki uygarlık birikimi olacaktır.

3. DEVAMLIL EĞİTİM SİSTEMİ MERKEZİ (DESM)

Devamlı Eğitim Sistemi ile kastedilen, Peyzaj Mimarlarının bilgi ve becerilerinin, çevre ve insan sağlığı ile kamu yararına toplumun gereksinimlerine uygun olmasını garantiye alan, bunların yitirilmemesini sağlayan ve yaşam boyu süren bir öğrenme ve otokontrol sürecidir.

Devamlı Eğitim Sistemi Merkezi ise peyzaj mimarlığı hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve etkinleştirilmesi açısından, toplumsal gereksinimlerin gelişim ve yöneliş alanlarını belirleyecek, henüz tanımlanmamış gereksinim alanlarını inceleyen bir kurum olacaktır. Ayrıca DES programlarını yönlendiren bir bilim ve değerlendirme platformu oluşturulacaktır. Bu sistemin, 2008 yılı içinde hayata geçirilmesi, 2010 yılı itibarıyla de sürecin kesintisiz işler hale getirilmesi öncelikli hedef olmaktadır.

DESM'nin yöntemi ise, seminerler, kurslar, paneller, sempozyumlar, atölye çalışmaları, süreli-süresiz yayınlar (broşür, kitap, CD, video, vb) teknik geziler, dünya örnekleri baz alınarak düzenlenebilecek sürekli mesleki gelişime yönelik etkinlikler olacaktır.

Bazı meslek odalarında olduğu gibi "uzmanlık" hedefimiz olmamalıdır. Peyzaj Mimarları Odası, Peyzaj Mimarlarının eksikliğini hissettikleri alanlarda eğitim almalarını teşvik etmeyi, aldıkları eğitimleri kredilendirmeyi ve buna bağlı olarak bir **üstünlük/yeterlilik** sistemini hedeflemektedir

Bu organizasyonun hayata geçirilmesinde dikkate alınan hukuki dayanaklar ise;

■ 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu

"...madde 7 —Meslek içi eğitim, aşağıdaki esaslara göre düzenlenir, a) Uzmanlık konuları ile ilgili verilecek meslek içi eğitimler ve sınavlar Oda'ca oluşturulacak Meslek İçi Sürekli Eğitim Merkezi (MİSEM) tarafından gerçekleştirilir..."

■ TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Ana Yönetmeliği madde 7.c.

"...mesleki yapılarını bilimsel kurallar içinde güçlendirip geliştirmek, ..."

■ TMMOB Peyzaj Mimarları Odası SMM Yönetmeliği

*Madde 8- Kendi adına serbest çalışan serbest peyzaj mimarının Oda'ya tescil ve tescil yenilemesinin yapılması ve serbest peyzaj mimarlığı hizmetleri **Büro Tescil Belgesi (BTB) verilmesi ve yenilenmesi** için,*

Madde 9- özetle, Adi ortaklıklarda peyzaj mimarının serbest mimarlık hizmeti verebilme koşullarından biri olarak,

Madde 10- özetle, Sermaye şirketi ortaklarda peyzaj mimarlarının serbest peyzaj mimarlık hizmeti verebilmesi için,

Madde 11- özetle Ücretli çalışan peyzaj mimarının serbest peyzaj mimarlığı hizmeti verilebilmesi için,

Madde 12- özetle Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan peyzaj mimarının serbest peyzaj mimarlığı hizmeti verilebilmesi için,

*Peyzaj Mimarları Odası'nın öngördüğü **meslek içi eğitimi almış olması** gerekmektedir.*

■ TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Meslek İçi Eğitim, Uzmanlık ve Belgelendirme Yönetmeliği

"...Meslek içi eğitim merkezi

Madde 9 — Meslek içi eğitim ve sınavları aşağıdaki esaslara göre yapılır.

Uzmanlık konuları ile ilgili olarak verilecek meslek içi eğitimler ve sınavlar, DESM tarafından gerçekleştirilir.

DESM sorumlusu OYK tarafından belirlenir.

Her uzmanlık konusu için ayrı olmak üzere eğitim ve sınav programları ile takvimi gerektiğinde Şubelerin görüş ve önerileri alınarak DESM tarafından hazırlanır ve OYK'nın onayına sunulur.

YK'nın onayladığı eğitim ve sınav programları ile takvimi Oda tarafından üyelere duyurulur.

Eğitim ve sınavların kimler tarafından gerçekleştirileceği, sınavın yapılacağı yerler, eğitmenler ile sınav komisyonlarına ödenecek ücretler ve eğitimlere katılım ücreti YK tarafından belirlenir..."

3.1. DESM Organları

- Başkan,
- Genel Sekreter,
- Yürütme Kurulu'ndan oluşan 7 kişilik "Yönetim Kurulu",
- 13 veya 15 kişiden oluşacak "Bilim – Danışma Kurulu" dur.

3.2. Eğitim Veren / Verebilecek Kuruluşlar

Peyzaj Mimarları Odası,
Üniversiteler / Yaşam Boyu Eğitim Merkezleri,
Diğer İlgili Meslek Odaları,
Bakanlıklar ve devlete bağlı kurumlar,
Malzeme veya üretici birlikleri, kuruluşları,
Eğitim danışmanlığı kurumları,
Sektörel eğitim merkezleri,
Diğer.

3.3. Kredi Sistemi

DES'in kredilendirilmesi ve mesleki performansın değerlendirilmesindeki kriterler, üç ana başlıkta toplanabilir.

- DES kapsamındaki eğitime katılım şekli,
- Meslek yaşamındaki performansı,
- Meslekteki çalışma süresi.

DESM üyelere, alınan eğitimleri Üye Sicil kayıtlarından takip edebilecek, değerlendirebilecek, yol gösterecektir.

Kredi sisteminin oluşturulmasında şu kriterler dikkate alınabilecektir.

- Her yıl 16 kredinin sağlanması zorunlu olabilecektir. Bir yıl içinde doldurulamayan krediler için 9 aylık bir süre tanınması, devam eden yıl içinde eksik kredilerini ve o yılın kredilerini tamamlaması gerekecektir. Aynı şekilde 16 krediden fazla olan krediler, yalnız bir sonraki yıla mahsup kullanılabilir. Ancak, zorunlu eğitimlerden alınacak krediler sadece alındığı yıl için geçerli olabilecektir.
- Meslek içi eğitimlere katılımda alınacak kredi 1 kredi/saat, eğer eğitim sonunda sınav yapılacaksa 2 kredi/saat olarak hesaplanabilecektir.
- Şubeler, içeriği ve eğitmeni DESM Yürütme Kurulu tarafından onaylanan eğitim programları düzenleyebileceklerdir.

- Konferans, sempozyum, kongre, panel vb. toplantılara katılım halinde her katılım günü için 1 kredi, bildiri sunma, oturum yöneticisi ve panelist olunması vb. durumlarda 3 kredi verilmesi.
- DESM tarafından önceden belirlenecek kriterlere göre yurtiçi/yurtdışı mesleki fuarlara katılmaya her gün için 1 veya 2 kredi verilmesi.
- Teknik Gezilere katılınması halinde her gün için 2 kredi verilmesi.
- DES bünyesinde ilgili uzmanlık alanlarında ücretsiz eğitmen olunması durumunda 12 kredi verilmesi.
- Yıl içinde sonuçlanmış proje yarışmalarında derece veya mansiyon alındığında, ekip başı ise 4 kredi, ekip üyesi ise 2 kredi verilmesi.
- Yıl içindeki mesleki performanslar; yayın, sergi, ödül, nitelikli uygulanmış projeler vb., DESM tarafından ayrıca değerlendirilebilecektir.
- Ayrıca mesleğinde 20 yılı doldurmuş üyelerin belirlenen kriterler çerçevesinde zorunlu eğitim programına katılmaları istenmeyecek, uygun gördükleri eğitim ve mesleki etkinliğe katılarak yükümlülüklerini yerine getirebileceklerdir. Yine 30 yılı doldurmuş üyelerde DES programına katılımla ilgili yükümlülükler aranmayacaktır. Ancak, bilirkişilik eğitimlerinde verilecek yetkilendirmelerde yukarıdaki tanımlamalar geçerli olmayacaktır.

3.4. Başlıca Eğitim Konuları

Bazı eğitimlerin zorunlu olması tartışılmalıdır. Örneğin Bilirkişilik yapabilmek için "Bilirkişilik Eğitimi" ilgili yönetmelikler uyarınca zorunludur. Benzer şekilde, proje-uygulama hizmeti verenler için "Proje Üretim Asgari Standartları", "Uygulama Teknik ve Detayları" vb. konular zorunlu olabilecektir.

Eğitim sonrası üyeliğe kabul aşamasında ise, Bilim Danışma Kurulu'nun uygun göreceği bazı eğitimler zorunlu olabilir ve farklı bir yöntemle verilebileceği de tartışılması ve netleştirilmesi gereken önemli bir konudur.

PMO tarafından ilgili yönetmelikler doğrultusunda DES kapsamında, ilki Aralık 2006 tarihinde ve şubelerle eşgüdümlü olmak üzere 2007 yılı başında zorunlu eğitim seminerleri vermeye başlanmıştır. Ayrıca çeşitli dönemler verilen bilgisayar kursları da DES kapsamında değerlendirilebilecektir.

DES kapsamında verilen ve verilebilecek olan başlıca eğitim konu başlıkları;

PMO tarafından mevcutta verilen eğitimler,
 Hukuk ve Mevzuat,
 Kuramsal Eğitim
 Peyzaj Tasarımı Projeleri ve açılımları,
 Peyzaj Planlama ve açılımları,
 İhale Dosyası Hazırlama,
 Projelerin Uygulanması ve Yönetimi,
 Teknik ve Mesleki Kontrollük,
 Peyzaj Bitkileri Üretimi, Depolama ve Koordinasyonu,
 Büro Koordinasyonu

Peyzajda Altyapı ve Üstyapı (sulama, drenaj, aydınlatma vb.) Tasarımları
Çevre ve İnsan Sağlığı-Güvenliği
Doğal-Kültürel ve Sit Alanları vb.

4. SONUÇ

Meslek üyelerinin hak ve sorumluluklarını düzenleyen anayasal bir kurum olan PMO'nun, çağımızın değişen koşullarına uyum sağlayabilecek bir yapılanmayla, Peyzaj Mimarlığı'nın ve bu mesleği icra eden üyelerinin gelişiminde başat rol alması önemlidir. Bu kapsamda mesleki formasyonun niteliğın artırılması, Peyzaj Mimarları'nın bilgi ve becerilerinin, çevre ve insan sağlığı ile kamu yararına toplumun gereksinimlerine uygun olmasını, bunların yitirmemesini ve sürekli geliştirilmesini sağlamasıyla olabilecektir.

Akademik eğitim sonrası, peyzaj mimarlığı hizmeti verecek her üyenin, yaşam boyu süren bir öğrenme ve otokontrol sürecinde bulunması bir zorunluluk olmalıdır.

Çevresel, sosyal ve kültürel birikimlerin yansıtılmasının yanısıra, değişen dünya koşullarında bilimsel-teknolojik atılımlar ve toplumsal gereksinmeler çerçevesinde, peyzaj mimarlarının mesleki formasyonlarını devamlı geliştirme ortamlarını, olanaklarını ve önoluşumlarını sunmak, edindiğı yeni bilgi ve becerilerini değerlendirmek, yanısıra tüm bunları referansları haline getirmek zorunda olmalıdır.

Bu bir **yeniden yapılanmadır**.

Peyzaj Mimarlığı meslek disiplini bu organizasyon ile, 21. yüzyıldaki en önemli atılımını yapmış olacaktır.

Kaynaklar:

Anonim, 2007. SMG <http://www.mimarlarodasi.org.tr/smgm/>

Anonim, 2007. <http://www.mo.org.tr/UIKDocs/smgavrupa.pdf>

Anonim, 2005. Türkiye'de SMG sisteminin gelişimi, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı